Ч. 279. Львів, пятниця, дня 16. (29) грудня 1905. Річник IX.

Передплата на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:

на цілий рік . . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . 5 кор
на місяць . . . 1·70 кор

За границею.

на цілий рік . . 16 рублів або 36 франків
на пів року . . 8 рублів або 18 франків

Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віра не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановиx псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Що думають чеські консерватисти про виборчу реформу?

(×) На склоні сего року склала ся подія, котра може довести до далекосяглих перемін в нашім державнім житю, до перемін, котрі можуть стати зворотною точкою в історії нашої монархії і спричинити, так сказатиб, конституцийно-правні відродини Австриї. Виборча реформа і звязаний з нею перестрій державної ради, що від кількох місяців висунули ся на перше місце політичних і парляментарних розправ, набирають щораз виразнійших форм і вже тепер можна менше більше уявити собі постать як виборчої ординациї, так і державної ради, що з неї вийде.

Для правительства нині вже нема найменшого сумніву, що в будуччині виборче право має бути загальне, — се зазначено так в заявах міністра-президента, як і в півурядовім дневникарстві. Для правительства в тій хвилї розходить ся вже тілько о спосіб переведеня виборчого права.

Але також політичні і парляментарні сторонництва, навіть ті, що спершу заняли супроти виборчої реформи відпорне становище, починають з нею освоювати ся. Нині є вже також певною річию, що виборче право має бути рівним. Були спершу прихильники пропорционального права виборчого з усякими єго системами, инші знов заявляли ся за плюральною системою, але в тій хвилї всї ті змаганя можна уважати полишеними, бо їх прихильники бачать, що вагу голосів, котру они бажалиб так піднести супроти самого числа голосів, не дасть ся так легко означити, і що зроблені з плюральним правом виборчим досьвіди скорше виходять на некористь справедливости, як в єї хосен.

Всеж таки важною є справою пізнати погляди про виборчу реформу також тих єї прихильників, котрі з конечности починають з нею освоювати ся і задля того бажаємо познакомити нашу суспільність з поглядами і думками ческих консерватистів, котрі також мати муть свій вплив на наконечне уложенє виборчої ординациї і поділу виборчих округів, а може то придасть ся і нашим політичним керманичам, на що они повинні би звернути свою бачність.

В тій справі появив ся цікавий голос з кругів ческої консервативної шляхти в Konserv. Korrespondenz, з котрим годить ся познакомити нашу суспільність.

Автор статї в Konserv. Korresp. думає, що хоч виборча реформа не буде примінена після плюральної системи до виборців, то всеж таки та засада найде вираз в плюральній системі країв. В Австриї, на єго думку, є дві катеґориї державно-правних одиниць: низший ряд, як в инших державах, себ то ряд горожан а побіч того висший ряд — історично-політичних індивідуальностий поодиноких королївств і країв.

Отже хоч не будуть поодиноким горожанам признавати більше як по одному голосови, то всеж таки не задержать засади аритметичної рівности також при розділї мандатів на поодинокі краї. І в будуччині узгляднять історичні відносини в дотеперішнім заступництві поодиноких країв до певної міри, а також звернуть бачність на економічні і культурні ріжниці тих країв. Загальну основу до розділу мандатів буде творити сей ключ, котрий виходить з числа населеня. Одначе краям економічно сильнійшим і культурно висше розвитим буде признана певна надвишка в заступництві, а число мандатів в инших краях відповідно тому буде уменшене. Таким способом у відносинах поодиноких країв поміж собою витворить ся після цензу й інтеліґенциї певного рода плюральна система.

Ті головні засади виборчої реформи можна вже уважати яко певні. Зате все инше, що відносить ся до подробиць поділу виборчих округів, находить ся доперва в роботї. Поодинокі сторонництва сами ще в тій справі не виробили собі ясних поглядів, а доперва збирають материяли і заходять ся коло підготовних робіт. Статистичного материялу, котрого потребують сторонництва для своїх виробів і домагань, подає їм в части правительство, котрому на тім залежить, щоби як найскорше пізнати становище поодиноких сторонництв, а тим способом мериторичну розправу над виборчим питанєм в державній радї як найскорше почати.

(Тут примітимо, що руский клюб також повинен звернути ся до правительства о такий материял статистичний, инакше не буде міг основно опреділити своїх домагань, які повинен до половини січня предложити правительству.—Ред. Русл.).

Автор статї в Kons. Korresp. думає, що якраз з огляду на загальність і рівність виборчого права треба глядїти в поділї на виборчі округи сеї корективи, якої належить домагати ся з австрийского становища. Само про себе розуміє ся, що в державі, де национальне питанє набрало такого перворядного значіня, як у нас, кожде питанє треба оцінювати також з национального становища, хоч оно належить до иншої области, як до национальної. Заведенє загального права виборчого, яке деинде є чисто політичним і суспільним питанєм і повинно бути лише з того становища оцінюю-

---

Стефан Білиньский.

Тактика польскої державної адміністрациї зглядом Русинів до виступу Богдана Хмельницкого.

(Відчит з нагоди вечерниць, устроєних в честь Б. Хмельницкого в рускій духовній семінариї дня 9. грудня 1905. р.)

Зачну від 1569. року. На люблиньскім соймі довершив ся факт загально історичного значіня для цїлої великої і широкої Руси-України, покінчивший собою остаточно усї зисуля, які положено в дїлї унії Литви і Руси з Польщею.

До сеї пори Польща і Литва находились в федеративнім союзї, лиш границї і управа були ріжні. Люблиньска унїя знесла цїлковито самостійність литовского князївства, бо силою сеї унії велике князївство литовске потеряло право мати свого великого князя, а за те одержало в заміну право вибирати спільного короля для обох держав. До 1569. р. приналежала до Польщі тілько Червона Русь із всїх руских земель, а то від часів Казимира Великого. Тепер же Польща відорвала від князївства усю Україну. А була она територияльно найширша і становила більшу часть Польщі, чим землї польскі і литовскі разом взяті, бо крім Червоної Руси входили в склад польского королївства воєводства: волиньске і брацлавске і велике князївство київске.

„Była to kraina (Ruś) bardzo obszerna, mil półtorasta wszerz i wzdłuż licząca, stanowiąca jedność polityczną w tym sposobie, że był w niej jeden naród i jeden język sławiański ruski, tylko ludów i miast liczba wielka, jedna religia, grecki obrządek i jedna hierarchia“. Так описує польский історик Лелевель тодїшну Русь.[1]) А коли згадаєть ся на єї богацтва, широкі лани і густе населенє, тодї зрозуміє ся, що зискувала на люблиньскій унії Польща.

Литовцї протестували, але безуспішно. Поляки не звертали зовсїм уваги на їх протест. Так само протестував і руский народ, бо знав, що в хвили злуки померкла вже справедливість литовскої династиї, хоч ісповідникам грецкого обряду обіцяно свободу віри, уживанє руского язика в офіцияльних документах і прочі права і вольности на рівнї з ісповідниками латиньского обряду. Декларация Жигмонта II. Авґуста, послїдного нащадка із Ягайлонів, виразно зазначує, що „ruska ziemia z dawnych czasów od przodków naszych królow polskich między inne przedniejsze części do korony polskiej jest przyłączona, którey my obywatelów wszelkich każdego z osobna ku królestwu polskiemu jako równych do równych, wolnych do wolnych ludzi iako własny i prawdziwy członek ku własnemu ciału i głowie w społeczność, cześć i własność przywracamy i włączamy z innemi, koronnemi obywatelami porównywamy i one wszystkich wolności, swobód i powołania korony polskiej uczesnikami czynimy i bydź znajdujemy.“[2]) Не знати, як треба розуміти слова — jak równych do równych, wolnych do wolnych — бо загально звісно, що український простий народ не зазнав тої волї і рівности хочби через оден день.

Більш конкретні форми і вигляд мають під тим зглядом подібні декрети, проголошені в хосен рускої шляхти. „Synopsis“ з 1632. р. говорить про вольности і привілеї, надані Жигмонтом Авґустом на соймах виленьскім дня 3. червня 1563. р. і городеньскім дня 1. липня 1568. р. Значить, польский король значно наперед пактував з рускою шляхтою що до унії, бо потрібував особливо єї згоди. Лиш посредством рускої шляхти могло прийти до реальної злуки між Польщею, Литвою і Русию і з тої простої причини обіцяно їй золоті гори. Проголошувано, „iż od tego czasu nie tylko ci panowie szlachta albo potomkowie ich wszystkich ziem naszych tego wszy-

ване, котрим суспільним верствам в державі належить ся участь у вияві прилюдної волї, є у нас визначно национальним питанєм.

Не повинно тут розходити ся о те, щоби полїтику национального стану посїданя посувати так далеко, щоби несправедливі і штучні репрезентациї поодиноких народностий петрифіковано і на віки удержувано на глум природного розвитку. Се був би почин, супроти котрого треба бивиступити в імя справедливости, котра також в тім згладї творить основи країв, був би се почин, про який правительство не думає. Навпаки може правительство сподївати ся найгорячійшої підмоги, наколи подбає, щоби подїл округів виборчих так перевести, щоби поодинокі округи виборчі були після спромоги национально одноцїлі і тим способом увільнені від национальних боротьб виборчих. Таким лише способом можна буде осягнути, щоби помалу наступило национальне успокоєнє і щоби поодиноким народностям тривко обезпечити рівномірне і певне заступництво в посольскій палатї.

Kons. Korresp. також запевняє, що в парляментарних кругах вижидають під конець сїчня викінченя предлоги про подїл виборчих округів. Тодї можна буде оцїнити, о скілько правительство узгляднило ті засади, котрі оно висловило в своїй заяві, і з котрими згоджує ся більша часть австрийских полїтиків.

Вісти з Росиї.

В Москві революция кипить дальше в цїлім розгарі. Вівторок був так само кровавий, як попередні дни. Berl. Tageblatt доносить звідтам, що трупи на барикадах лежали купами. Особливо жінки робітників доказували великої хоробрости, а часом і жостокости. З другої сторони війско поступає безглядно і стріляє навіть до безборонних людий, яких стрітить на улицях, обнятих революциєю. Робітники перестали дальше будувати барикади, а стріляють до війска зза углів камениць та з вікон занятих собою домів. Артилєрия бомбардує кождий дім, з якого упадуть стріли. Число убитих подають на 5—8.000, а разом з раненими на 15—20.000. Революционїсти заповідають терористичну систему нечуваної міри, масові убийства і скритоубийства урядників і офіцирів.

Зі всїх сторін стягає правительство війска до Москви. Навіть з Королївства польского відїхало поспішно кілька полків. Після послїдних вістий війско мусить вести завзяту борбу на зелїзничих двірцях в Москві, щоби оборонити їх перед революционїстами, які мають намір здемолювати їх. Також і вязниці заатакували були ворохобники. Однак 200 вязничих сторожів боронило револьверами і білим оружєм приступу до будинку так завзято, що вкінци напасники мусїли цофнути ся. Петерб. телєґр. аґенция доносить з середи по полудни, що в цїлім містї панує стан облоги. Вчера вечером патрулї ревідували перехожих, стріляючи до кождого, хто ставив опір. О год. 9. вечером в домах було темно, а стрілянина тревала аж до півночи. Рабунки приняли великі розміри особливо в складах одїжи і молочарнях.

Досьвіта почала ся знов стрілянина коло Миколаєвского двірця. Три віддїли воружених революционїстів вирушили були в трех напрямах. Один віддїл, воружений стрільбами і білим оружєм машерував здовж казаньскої зелїзницї, а єго передна сторожа хотїла опанувати Миколаєвский дворець. Другий віддїл революционїстів зложений з тисячки мужчин і женщин виступив на улицї Садовая і сусїдних бульварах, устроюючи барикади. В малих віддїлах атаковано війско. Третий, найсильнїйший віддїл дїлає в околицї Бреского двірця, по той бік улицї Садової аж до Страстної улицї. Тут веде ся найзавзятїйша борба. Один віддїл революционїстів забарикадував ся в школї Комісарева; шкільний будинок ушкоджено сильно гарматними стрілами. Також єще инший будинок збомбардовано гарматами. Богато є ранених і убитих.

В Інфляндиї Лотиші ведуть дальше своє дїло погрому нїмецких та московских панів і верховодів. До Breslauer Ztg. доносять з Риґи, що 124 маєтків є цїлком знищених. Доми зрівнано з землею, а інвентар забрано. Убито дуже богато офіциялїстів, котрі не успіли втїчи та деяких властителїв дібр. Один лїсничий, Нїмець, який успів втїчи з житєм, поїхав до Берлина, щоби на авдиєнциї просити цїсаря Вільгельма о ратунок для інфляндских Нїмцїв. Натомість з Берлина доносять, що нїмецке правительство порішило не висилати до Риґи жадних воєнних кораблїв, бо поява нїмецкої фляґи ще більше роздратувала би Лотишів против Нїмцїв. Пасажирскі і торговельні судна, які находять ся в ризкій пристани, мають забрати всїх Нїмцїв-утїкачів. З Клайпеди доносять, що капітан корабля „Кервідер“, котрий вернув зі сторін курляндского побережа, розповів, що революционери замкнули пристань в Ризї. Корабель причалив був в Лїбаві до берега, щоби там забрати нїмецких втїкачів. То було в пятницю і в Лїбаві проголошено рано ґенеральний страйк. Революционери не хотїли випустити з пристанї нїякий корабель. В пристанї були шведский пароход „Балтик“ і пароход „Корона“. Революционери бомбардували оба кораблї камінєм і стріляли до них, коли они хотїли виплисти з пристанї.

Пароход »Волга« привіз з Риґи 150 утїкачів, межи ними богато Нїмцїв, Анґлїйцїв, а також Росиян. Утїкачі оповідають страшні річи про нужду і панїку, що запанували в Ризї. Всї торговлї замкнені. Навіть за найдорозші гроші не можна дістати хлїба. До Віттого населенє стратило довірє. Втїкачі передсказують, що в найблизшій будуччинї будуть дїяти ся єще гірші річи. „Волга“ повертає до Риґи по дальших еміґрантів.

Загальний страйк вибухнув в Харкові, де прийшло навіть до збомбардованя фабрики гарматами, в якій замкнули ся були зревольтовані робітники. Також коло зелїзничого двірця прийшло до сильної перепалки, в якій 9 осіб згинуло, 200 є ранних, а 138 арештовано. Робітники кинули 2 бомби на війско. — В Одесї вибухнув онодї загальний страйк. В пристани завішено працю; пароходи здержали свій відїзд, а зелїзничий рух відбуває ся в ограничених розмірах. На стациї Каветин прийшло до борби між робітниками а війском, серед якої 6 робітників згинуло, а 15 є ранених. — В Варшаві і цїлім Королївстві польскім має вибухнути зелїзничий страйк, який вже розпочав ся на варшавско-віденьскій і лодзко-калїскій зелїзницях. Минулої ночи вибухнув в Варшаві в однім з убогих жидівских домів тайний склад динаміту і знищив будинок в значній части; заменкуючу сей дім родину видобуто живою зпід румовища. — В Петербурзї і в Київі по невдачній пробі викликаня ґенерального страйку повертає житє до звичайного вигляду. В Петербурзї минулої ночи арештовано цїлий „ґенеральний штаб воруженої когорти“ Петербурга, разом 49 осіб з провідником штабу інжінїром Шульманом, арештованим підчас засїданя. Сконфісковано при тім пляни, документи і пекольні машини.

Загальні збори „Русскої Ради“.

Находимо ся в добі полїтичних зборів, тож починаючи хронольоґічно, подаємо отсе звістку про загальні збори москвофільского полїтичного товариства, які відбули ся передвчера в великій сали »Народного Дому« при участи — як доносить »Галичанин« — 300 осіб і послів д-ра Короля, д-ра Гладишовского і А. Барабаша. Проводив зборами др. Антоневич, а реферували др. Павенцкий, Мончаловский, а забирали голос в дискусиї між иншими др. Гладишовский, о. Давидяк, др. Король, др. Верґун, Марков. Вкінци ухвалено ось які резолюциї:

а) устроювати народні збори і віча та жадати на них заведеня загального, безпосередного, тайного і рівного без ріжницї пола голосованя при виборах до державної ради і про приняті в сих питанях ухвали зараз повідомлювати правительство;

б) численно і дїяльно брати участь в зборах, скликуваних в сїй цїли товариствами і орґанїзациями, істнуючими в провінциональних місцевостях, підписувати і висилати до державної ради (на імя одного з руских послів) в справі заведеня загального голосованя петициї, яких текст небавом розішле полїтичне товариство »Русская Рада« у Львові до всїх місцевостий Галичини.

Окрім того ухвалено звернути ся до президента мінїстрів бар. Ґавча і руских послів державної ради з ось якими резолюциями:

1. Члени полїтичного тов-а »Руск. Рада« у Львові витають з признанєм заяву п. мінїстра-президента, зложену на засїданю посольскої палати 15. (28.) падолиста в справі наміреної реформи виборів до державної ради за помочию заведеня загального, безпосередного, тайного і рівного голосованя, як необходиму міру для узисканя руским населенєм Галичини рівноправности з польским і для справедливого допущеня безправних доселї мас міщаньского, селяньского і робітничого народа до участи в законодатних працях державної ради.

2. Збори заявляють, що руске населенє Галичини, яке зносило і зносить нечувані надужитя, самоволю, а навіть кроваві насиля, що їх допускає ся центральний виборчий комітет підчас всяких виборів до законодатних тїл, наносячи невідшкодовану кривду міскому, а особливо сїльскому населеню, протестує рішучо против повтореня таких кривд в будуччинї і висказує непоколебиме пересьвідченє, що тілько засадничa реформа закона про вибори, злучена з усуненєм куриальної системи і посередности вибо-

---

stkiego Państwa naszego, darowania przywilejów i nadania wszystkich wolności i praw ziemskich używać i ich się cieszyć mają, którzy są poddani kościołowi Rzymskiemu i których też przodkowie klejnoty i herby w koronie Polskiej przyjmowali, ale też inne stanu rycerskiego, szlacheckiego, jako Litewskiego tak i Ruskiego narodu, jednoby byli wiary chrześcijańskiej...[3]), але чи можна було повірити тій шумній фразеольоґії, треба сумнїватись. Подібні права надавали Русинам в разї потреби — Казимир Великий, обіцюючи сальвувати руский обряд 1340. р. як подає польский історик Длуґош, Володислав II Ягайло 1432. р. і Володислав III Ягайлоньчик 1434. р., а мимо сего доля руского народа в Галичинї була зовсїм незавидна.

Навіть руску шляхту упослїджено, бо на городловецкім соймі 1413. р. і городельскім 1522. р. усунено єї »ab officiis, dignitatibus et senatu«, а рішенє се затверджено 1529. р.

З тої отже причини треба було побоюватись, чи і яку вагу мати-муть декрети Жигмонта Авґуста? Чи не буде се простий полїтичний маневр, маючий на цїли обманити цїлий руский народ? Та якби там не було, видко, що руский елємент під ту пору був дуже сильний і імпонуючий, коли Польща лиш при помочи рускої шляхти, бо проти волї Литовцїв, покрилась по довершеню люблиньскої унїї авреолею слави і своїм блїхтром застановила цїлу Европу. Польскі володїня розтягали ся тепер від Балтийского до Чорного моря, від устя Висли до устя Нїмена на півночи, від жерела Висли геть поза Днїпро на півдні. На неї звернули свої очи всї европейскі держави, а Московщина бережливо заховувала з нею „вічний мир“, щоб яко тако видержати конкуренцию при сильнім сусїдї. Богацтва польских маґнатів дивували чужих послів, а неограничена свобода і рівність шляхотского стану стали загально звісні тим більше, що по смерти Жигмонта II Авґуста корона спочала в руках тої шляхти. Послїдні, досить щасливі і для народа руского зносимі часи Ягайлонів, проминули безнадїйно. За тим наступив цїлковитий нелад.

(Дальше буде).

[3]) M. Harasiewicz, A. E. R. pag. 68.

[1]) Lelewel, Dzieje Litwy i Rusi, стр. 55.

[2]) M. Harasiewicz, Annales Eccl. Ruth. Leopoli 1862, pag. 25.

рів і заведенє загального, безпосередного, тайного і рівного для мужчин і женщин права голосованя, усуне безчисленні кривди поверх тримілїонового руского населеня Галичини і буде пособляти єго культурному розвиткови на користь краю і держави.

3. Збори уважають своїм обовязком іменем руского населеня Галичини в найрішучійший спосіб запротестувати против всяких заходів і змагань польского „кола“ в державній радї, намірену реформу виборів ограничити для Галичини яким небудь способом, або на дорозї вилученя Галичини з державної ради і розширеня компетенциї галицкого сойму, наш край виключити від заведеня виборчої реформи на принципах загального, безпосередного, тайного і рівного права голосованя.

4. Збори уважають своїм обовязком заявити всенародно, що правительство і польске „коло“ в державній радї беруть на себе відвічальність за всї можливі наслїдки, які визвало би в Галичинї невиповненє висше висказаних законних і справедливих жадань руского населеня.

5. В борбі за переведенє виборчої реформи відповідно до потреб руского народа в Галичинї, збори признають потребу однодушної акциї всїх руских елементів без ріжниці партийних напрямків.

6. Збори признають потребу призвати всї повітові орґанїзациї до безпроволочного кликаня як найчисленнїйших віч на провінциї для обговореня питань про виборчу реформу з тим, щоби порішені резолюциї, підписані президиями дотичних віч, переслано до центальних орґанїзаций у Львові.

7. Збори взивають всї повітові орґанїзациї до безпроволочного основуваня шкіл для анальфабетів.

8. Збори поручають свому нововибраному видїлови скликати руске всенародне віче у Львові

9. Числячи ся з історичним фактом, що королївство Галичини і Володимириї прилучено до Австриї в р. 1772 на основі державного права угорскої корони, збори протестують против реставрациї Вавельского замку на рахунок руского населеня краю і жадають роздїлу Галичини на дві адмінїстрацийні области а то з окремою адмінїстрацийною властию у Львові і з окремою адмінїстрацийною властию в Кракові“.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар** В пятницю: руско-кат.: Аґґея, Теофанії; римо-кат: Томи еп. — В суботу: руско-кат.: Даниіла проп.; римо-кат.: Давида кор.

— **Народні віча** в справі виборчої реформи відбудуть ся: дня 31. с. м. в Марківцях, товмацкого повіта, в Лагодові, перемишляньского повіта і в Жабю; дня 2. січня в Теребовли о 1. год. по пол.; дня 3. січня в Белеєві, долиньского повіта.

— **Про Славянщину** має наша суспільність вельми скупі відомости і інформациї. А вжеж в славяньскім сьвітї можна найти і для нас стільки прикладів наслїдованя і поуки, що може нам вийти лише на користь нашого розвитку полїтично-национального і культурного. Звертаємо про те бачність нашої суспільности, а особливо „Руских Бесїд“ на оповіщенє передплати на місячник „Świat Słowiański“, котрий подає основні розвідки і огляди житя руху з усеї Славянщини, писані специялїстами, так що ніяке видавництво не може з ним рівнати ся що до докладности і точности та предметовости. Се одиноке в польскій мові видавництво, котре і руску справу обговорює предметово і прихильно, тим то заслугує на пособлюванє.

— **Руский народний театр** переїздить в суботу зі Стрия до Перемишля.

— **Зміна назв руских ґімназий**. Управитель мінїстерства просьвіти зарядив, аби державні ґімназиї в Коломиї, Перемишли і Станиславові уживали в урядових актах і на печатках замість назв «перша» або «друга» ґімназия назв: ц. к. ґімназия в . . . . з польскою, зглядно рускою викладовою мовою.

— **Наданє презенти**. Намісництво надало презенту на парохію цїсарского надання в Берлогах о. Іванови Маркевичеви, дотеперішному парохови в Млинисках.

— **Пожарний «Сокіл» в Лукавици нижній**, стрийского повіта, засновано на статутї львівского „Сокола“. Намісництво вже затвердило статут.

— **Із Станиславівщини**. Дня 31. грудня 1905. відбудуть ся в Книгининї селї коло Станиславова в льокали К. Кібля (в кантинї) перші загальні збори Читальнї „Просьвіти“. По зборах о год. 6. вечером відбуде ся концерт, котрий закінчить вистава штуки І. Луцика „Не клени“. Вступ на концерт 50 с за місця сидячі, 30 с за місця стоячі. Просить ся о численну участь. — *Комітет.*

— **З Калуша**. Дня 31. с. м. відбуде ся в Калуши аматорске представленє 2 комедий „Настоящі“ і „Заверуха“. Початок о 8. год. вечером, в сали Ляндсмана. Цїла місць: крісла по 2 К, лавки по 1 К, вступ 50 с, а від міщан і селян по 20 с.

Дня 1. січня 1906 о 1. год. відбудуть ся довірочні збори філії Руского Товариства педаґоґічного в Калуши в комнатах „Руского Касина“ з отсим порядком: 1) Звіт делеґата. 2) Відчит. 3) Внесеня.

— **Українська преса в Росиї** — після вісток подаваних лубеньским »Хлїборобом« — буде небавом числила кільканайцять орґанів. В Київі має небавом виходити дневник »Громадске Слово« під редакциєю Чикаленка. Се видавництво пляноване на широку скалю. Має воно появляти ся в накладї 100.000 примірників, по 1 копійцї, а річна передплата буде виносити 3 рублї. Крім дневника буде д. Чикаленко видавати місячник п. з. »Нове життя«. Одвічальним редактором »Гром. Слова« буде Матюшевский, а місячника д. Ефремов. В Полтаві має небавом виходити тижневник »Рідний Край« під редакциєю д. Коваленка. В Москві появлять ся аж три українські часописи: дневник »Україна«, тижневник »Зірка« і місячник »Хата«. Петербурскі Українцї, згуртовані в »полїтичнім клюбі«, задумують також видавати свій орґан. У більших городах України: Катеринославі, Катеринодарі появлять ся небавом, як пише »Хлїбороб«, українські часописи. Росийский дневник »Донская Рѣчь« має перемінити ся на українську часопись. Певно і инші міста України, як Харків, Одеса, Камінець подільский, Умань, Звенигородка, Ніжин, Прилуки, Чернигів і пр. і пр. не остануть позаду та забажають мати свої орґани в українській мові. В найблизшім роцї можна надїяти ся отже кількадесятьох українських часописий на Українї і в Росиї, з чого можна лише радїти. Инша річ, чи істнованє тих ґазет буде забезпечене, коли зважить ся, як величезний процент безграмотних замешкує українські землї, далеко більший як в нашій Галичинї. Українські робітники на народній области мусять працювати ще довгі лїта, заки настануть приязні відносини для української преси. Безлїч ґазет в нинїшну пору і конкуренция між ними викличе лише спори о дрібницї навіть між тими часописями, що нинї стоялиб на тих самих полїтичних проґрамах. Київскі Українцї повинні би подумати передовсїм про один великий дневник, котрий заступав би інтереси всеї росийскої України і з котрого голосом числили би ся в міродатних кругах.

— **Еміґрация до полудневої Америки** з Галичини ще не перевела ся. Ф. Бялостоцкий, орґанїзатор польских кольонїстів в Арґентинї, доносить, що в липни с. р. приїхало до Апостолєс (польско-руска кольонїя в станї Місіонес) 118 Русинів із східної Галичини. Еміґрантів поселено в новій кольонії Канделяриї, яка лежить недалеко Апостолєс над рікою Парана. З народного становиска еміґрация Русинів до Арґентини є найгірша. Русини, котрі осїли в Апостолєс, як ми вже раз про се згадували, остають без нїякої опіки. Одні змінили віру і народність, инші розпиячили ся, бо нема про них кому подбати.

— **Сокільский Базар** жертвував на цїли Руского Товариства педаґоґічного 20 К титулом опусту з товарів побраних народним учительством, що вповнї узнаєть ся. Нехайже учительство, попирає і дальше що змога свій руский Базар з приборами шкільними.

— **З зелїзниць**. В цїли уможливленя публицї безпосередного зіткненя ся з ц. к. зарядом зелїзничим і устного представленя своїх желань і жалоб, як також засягненя інформаций в справах комерцияльних і тарифових, відносячих ся до перевозу на шляхах ц. к. зелїзниць державних — приїде делеґат ц. к. Дирекциї зелїзниць до Жовкви дня 15. січня і 20. марця 1906 і там в бюрі начальника стациї від 9 години рано удїляти буде всяких пояснень. Попередно оголошені речинцї обїздів инших стаций львівского округа зістають незмінені.

— **Дрібні вісти**. П. Антін Грицак зложив іспит на будівничого перед комісиєю намісництва. — Дневник розпоряджень краєвої оборони оголошує іменованє підпоручниками 231 кадетів і 17 підофіцирів в піхоті а 4 підофіцирів при кавалериї кр. оборони. — Міскі ради в Самборі, Станиславові і Стрию ухвалили завести з 1. січня середно-европейский час. — В Чернівцях заводять з Новим роком військову полїцию.

Всячина.

— **Засуд на смерть**. В остатних кількох днях відбувала ся перед лавою присяжних судиїв у Львові розправа проти парубка Федька Горбача, обжалованого о замордованє своєї 3-лїтної дитини, нешлюбного походженя. Присяжні судиї потвердили 8-ма голосами питанє що до морду, а трибунал засудив Горбача на кару смерти через повішенє. Відчитанє вироку не зробило на убийнику нїякого враженя. Коли предсїдатель сказав до него: »за то, щось убив дитину, будеш висїти« — він відповів апатично: »розумію, дякую«. Провідник лави присяжних просив трибунал, аби предложив обжалованого до помилуваня.

— **Хлїборобскі розрухи на закордоннім Подїлю.** В Камінци подільскім відбуло ся онодї селяньске віче, на якім ухвалено не приймати викупна паньских ґрунтів, але жадати дарового роздїленя їх поміж селян. З тої причини дїдичі утїкають хмарою за границю, а жиди зброять ся в револьвери до евентуальної оборони. — В Пищеві, майнї найбільшого богатиря на Волинї, ґр. Йосифа Потоцкого, мужики вигнали завідателя дібр і офіциялїстів і загорнули двір, а землю подїлили поміж себе.

— **Нагороди за добре віщованє погоди**. Значінє добрих проґноз погоди, особливо для рільництва і морскої плавби, не дасть ся нинї заперечити. Дуже високо ставлять єго Американцї, котрі й змагають до того, щоби віщованє погоди о скілько мож видосконалити. В тій цїли визначили вони нагороди для тих, що їх проґнози найчастїйше здїйснили ся. Виходили при тім із становища, що коли такі премії мають дїйсно заохотити когось до совісної працї, то й мусять мати неаби яку вартість. Тому першу премію установлено в сумі 500.000 долярів, а другу в сумі 250.000 долярів. Щоби ті мілїонові, на наші гроші, премії осягнути, варто очивидно завдати собі працї в згаданім напрямі.

— **Карамболь**. На зелїзничій стациї в Ярославі стала ся позавчера вечером катастрофа. Поспішний тягаровий поїзд наслїдком фальшивого уставленя зворотницї вїхав на шлях, на якім стояли порожні вози. Заки машинїст побачив, куда їде, вже машина впала на вози і розторощила чотири, а сама перевернула ся в поперек шляху. Машинїст і палач тяжко потовкли ся, а цїла обслуга поїзду зголосила ся хорою.

— **Із суспільного житя зьвірят**. Много природописцїв слїдить житє зьвірят, аби дійти, чи деякі познаки суспільного житя у них походять із сьвідомости чи є відрухові. Можна приняти одно з двох, або зьвіря не приймає нїяких вражінь і є відруховою машиною, або приймає враженя, лучить їх у виображіня, отже має сьвідомість того, що робить. Бачимо приміром, що худобина облизує одна другій ті місця скіри, які сверблять, малпи вишукують собі взаїмно галапаси в волосях; у зьвірят жиючих в стадах стоїть все одна або кілька одиниць на сторожі і остерігає прочих перед небезпеченьством; конї жиючі табунами на степах боронять ся перед вовками в той спосіб, що стають довкола лошаків головами до середини, і копають задними ногами хижацких напастників; воли противно, стають в колесо і рогами боронять ся проти напасників. Найзамітнїйше виступає спільне житє у муравлїв і пчіл. Єсли обсервує ся муравлї в штучних гнїздах, де муравлї спокійно і свобідно могуть виконувати свої чинности, можна замітити немало прояв услуги одних муравлїв другим. До таких услуг належить „обмиванє“. Товариші лижуть і облизують лежачого муравля, обертають єго обережно на всї сторони, почім обмитий муравель спішить в дорогу разом з другими. Притім можна замітити, що облизуванє справляє якесь вдоволенє муравлям, подібно як корова находить певну приємність при облизуваню теляти. Облизуванє муравля другими муравлями є родом масажу коли новірити природописцеви Васманови. Він пише, що одного спаралїжованого кислотою муравля вкинув до гнїзда муравельного і слїдив, що з ним стане ся. За хвилю муравлї обступили слабого товариша і облизували єго цїлий день. Вечером спаралїжований муравель вже бігав, а без помочи товаришів був би певно згинув. Щоби муравлї робили то зі сьвідомости, сего не можна припустити, і всї природописцї годять ся на погляд, що ті чинности є відрухові. Так приміром стверджено, що муравель вертаючи до свого муравлиска не кермує ся памятию, як думали деякі природописцї, але йде за слїдом свого специфічного запаху, яким значить дорогу. Вистане зрушити землю на стежцї муравлїв, а сейчас всї муравлї здержать ся і з непокоєм бігають, немовби над берегом ріки, шукаючи дороги. А коли лише один муравель впаде на давний слїд стежки по другій сторонї мнимої перешкоди, то вандрівка муравлїв тягне ся спокійно як давнїйше. Инакший погляд виробив ся що до пчоли. Природописцї приписують

пчолї память, бо при помочи нюху пчола не змогла би повернути до свого улия. Пчола вилїтаючи з улия, окружає єго кілька разів у воздусї, аби оглянути і удержати в памяти то місце, а потім відлїтає. То само замічено у почтових голубів та инших птахів. Пчоли в улию мають на означенє небезпеченьства, трівоги, несупокою, радости специяльні звуки, від якого шумить цїлий улий в данім разї. З житя зьвірят можна би навести много примірів, з котрих одні доказували би, що дочичні зьвірята дїлають відрухово, знова инші зі сьвідомостию в певнім степени і та точка ще довго буде спірною між природописцями.

Телєграми

з дня 28. грудня 1905.

Париж. Вибір нового президента републики має відбути ся дня 16. січня.

Барцельона. Анархіст, котрий хотїв онодї виконати замах на кардинала Казаноса, згинув нагло в вязници. При секциї трупа нв найдено слїдів отруї, бо спершу думано, що він отруїв ся.

Соф'я. »Лїґа добродїйности« оголосила відозву до Болгарів, аби добровільно оподаткували ся в хосен Македонцїв.

Будапешт. Бар. Феєрвари занедужав і не виходить з дому. Люкач був вчера у Кошута і мав з ним довшу нараду.

Маґдебурґ. Magd. Ztg. доносить, що з Петербурга видалено 13 дописувателїв заграничних часописий за тенденцийні і пересадні статї.

Świat Słowiański.

Miesięcznik pod redakcyą

D-ra Feliksa Konecznege

poświęcony słowiaństwu i przeglądowi spraw słowiańskich, wychodzi z końcem każdego miesiąca w zeszytach 4—5 arkuszowych. Prenumerata całoroczna wraz z przesyłką pocztową wynosi 10 K, kwartalnie 2 K 50 h. **Administracya w księgarni Gebethnera i Spółki w Krakowie.**

ЗНАМЕНИТИЙ **МІД** ДЕСЕРОВИЙ

курацийний по 6 К, „раритас“ медоборів по 6 К 60 сот. за 5 клґр. франко. Мід в плястрах 1 клґ. 2 К. Від руского замовленя даю 20 сот. на будову театру.

Кореневич, емер. учитель, Іванчани

177(1—?) почта в місци.

Всїлякі

КУПОНИ

і

вильосовані

цїнні папері

виплачує без потрученя

провізиї або коштів

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного.

Colosseum в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 14. до 1. січня 1906.

Нова сензацийна проґрама.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. попол. і о 8. год вечером, Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9 З купленим білєтом на фотелї, льожі і I-ряди крісла можна їхати даром на представленє омнїбусами Кольосею, які ждуть коло Віденьскої Каварнї.

Тутки і паперцї СОКІЛ **можна набувати в „Сокільскім Базарі“ у Львові і у всїх торговлях в краю.**

Нова збірка новель Евгена Мандичевского п. з. „СУДЬБА“

стоїть брош. 1 К 60 с., в сецес. оправі 2 К 10, Замовляти в книгарнї ім. Шевченка у Львові або у автора в Тернополї. (2—6)

Лев Лопатиньский.

Хмари-чари

ЖАРТИ й НЕЖАРТИ

ЗЛОЖЕНІ і ПЕРЕЛОЖЕНІ АВТОРОМ

для розривки і розваги читачів. Ся збірка становить другий том поезий і шуток, про які можна те саме сказати, що про „Перли“.

Набути можна в Ставропигійскій книгарни.

Що року горять хлопскі мілїони неасекуровані!

„ДНІСТЕР“

Стережіть ся огня! Асекуруйте ся в „Днїстрі!“

Товариство взаїмних обезпечень у Львові (Ринок 10) **одиноке руске Товариство асекурацийне обезпечає будинки, движимости, збіже і пашу на случай пожежи. По пожарі** виплачує **„Днїстер“ зараз відшкодованя;** оцїнку шкід переводить разом з місцевими членами; через 12 лїт виплатив „Днїстер“ відшкодовань **в сумі 5 мілїонів, 340 тисяч корон.**

ФОНДИ „ДНІСТРА“ виносять (з кінцем р. 1904) **суму 1,183,874 кор.** і уміщені суть в цїнних паперах.

В „ДНІСТРІ“ єсть **обезпечених** більше як **300.000** будинків. **На покритє хат черепом** дістають члени **„Днїстра“** позичку в Товаристві кредитовім „Днїстер“.

ПОЛІСИ „ДНІСТРА“ приймають ся при всїляких позичках в Банку краєвім, касах ощадности і касах сиротиньских.

ЧИСТИЙ ЗИСК по скінченім роцї звертає ся членам; в лїтах 1901—1904 звернув „Днїстер“ членам **284.857 кор.**; (за лїта 1900 до 1902 по 8%, за 1903 р. 5% премії)

АҐЕНЦИЇ „ДНІСТРА“ находять ся у всїх містах і більших селах і треба подавати обезпеченє через аґента; господарі письменні повинні старати ся о аґенциї „Днїстра“ в таких сторонах, де инші аґенти „Днїстра“ не роблять. **Аґенти „Днїстра“** заробили вже провізиї **662.807 корон.**

НА ЖИТЄ обезпечайче ся тілько **через „Днїстер“** в Товаристві Крак.; свою провізию від сих обезпечень дає „Днїстер“ на рускі добродїйні цїли.

Покривайте свої хати черепом (дахівками)!

„Днїстер“ припоручили Преосьв. Епископскі Ординаряти.

Розклад зелїзничих поїздів від 1. мая 1905. (Час середно-европейский).

о год.	Приходять до Львова (головний дворець):	о год.	Відходять зі Львова (головний дворець):
6·00	з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Хирова	6·15	до Іцкан, Яс, Потутор, Керезмезе, Чорткова
6·10	з Іцкан, Чорткова, Калуша, Керезмезе	6·30	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Гусятина
7·20	з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів	6·55	до Яворова
7·29	з Лавочного, Пешту, Борислава, Калуша	7·30	до Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава
7·50	з Рави рускої, Сокаля	**8·25**	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Праги,
8·05	з Станиславова, Жидачева	8·35	до Кр кова, Відня, Праги, Осьвенцїма
8·15	з Самбора, М. Ляборча, Сянока, Хирова	9·00	до Самбора, Хирова Івонича, Н. Санча,
8·18	з Яворова	9·20	до Іцкан, Калуша, Потутор
8·50	з Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги	10·55	до Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів, Делятина, Залїщик
10·05	з Коломиї, Жидачева, Потутор, Керезмезе	1·10	до Белзци, Сокаля, Любачева
10·35	з Ряшева, Лавочного, Калуша, Любачева	**2·00**	**посп.** до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець, Чорткова, Залїщик, Гусятина
11·45	з Ярослава, Стрия, Борислава	**2·40**	**посп.** Іцкан, Потутор, Калуша, Чорткова, Керезмезе
11·55	з Підволочиск, Гусятина, Копичинець, Козови	2·50	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Праги
1·30	**посп.** з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Н. Санча	2·55	до Лавочного, Дрогобича, Калуша
1·40	**посп.** з Іцкан, Чорткова, Калуша, Залїщик, Київ	4·10	до Ряшева, Любачева, Хирова.
1·50	з Самбора, Ясла, Сянока, Івонича	4·20	до Самбора, Хирова, Сянока
2·30	**посп.** з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів, Грималова, Гусятина, Копичинець, Козови	5·50	до Коломиї, Жидачева,
3·45	з Стрия,	5·58	до Яворова
4·32	з Яворова	6·25	до Лавочного, Пешту, Хирова, Борислава, Калуша
5·00	з Сокаля, Белзця, Любачева	6·35	до Кракова, Відня, Берлина, Варшави, Праги,
5·25	з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Осьвенцїма	7·30	до Рави рускої
5·45	з Іцкан, Жидачова, Калуша, Новоселиці	9·00	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів
8·40	**посп.** з Кракова, Відня, Берлина, Праги, Івонича	10·05	до Перемишля Хирова, Івонича
9·10	з Іцкан, Чорткова, Потутор, Керезмезе	10·40	до Іцкан, Чорткова, Залїщик, Делятина, Сучави
9·50	з Самбора, Хирова, Сян ка, Ясла	10·55	до Самбора, Хирова, Закопаного
9·20	з Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги	11.00	до Кракова Відня, Вроцлава, Варшави
10·20	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець, Залїщик, Скали, Іваня пустого, Гусятина	11·05	до Підволочиск Іваня п., Скали, Гусятина, Потутор
10·50	з Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава,	11·10	до Стрия, Дрогобича, Борислава
12·20	**посп.** з Іцкан, Яс, Царгорода, Жидачева, Залїщик	**12·45**	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги
2·31	**посп.** з Кракова, Берлїна, Варшави, Відня, Праги	**2·51**	**посп.** до Іцкан, Калуша
	на дворець „Підзамче“	4·15	до Кракова, Відня, Вроцлава, Берлїна, Праги,
7·00	з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів		**з двірця „Підзамче“**
2·15	**посп.** з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів,	6·43	до Підволочиск, Бродів, Київа, Одеси, Гусятина
5·15	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Залїщик, Потутор, Іваня пустого, Скали, Гусятина, Грималова	11·15	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Потутор
		2·13	**посп.** Підволочиск, Бродів, Київа, Одеси, Гусятина
10·02	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець Чорткова, Залїщик, Іваня п., Скали, Гусятина	9·23	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів

ЗАМІТКА: Час середно-европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут. а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12. год. 36 мін. часу львівского. — Нічні години від 6. вечер до 5·59 рано обведено рамками. — Звичайні білєти їзди як і всякі инші білєти, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. можна набувати в містовім бюрі ц. к. держ. зелїзниць, Пасаж Гавсмана ч. 9.

Видає і відповідає за редакцию: Лев Лопатиньский.

З друкарнї В. А. Шийковского.